

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 12.aprila 2016. godine
Ref. br.:RK921/16

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI17/16

Podnosilac

Holding Company Fond Inex Interexport a.d.

**Ocena ustavnosti konačne odluke Vlade Republike Kosovo br. 10/50 od
23. septembra 2015. godine**

i

**preliminarne odluke Vlade Republike Kosovo br. 06/195 od 3. septembra
2014. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Ivan Čukalović, zamenik predsednika
Robert Carolan, sudija
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gërzhaliu-Krasniqi, sudija i
Gresa Caka-Nimani, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo Holding Company Fond Inex Interexport a.d. sa sedištem u Beogradu, Srbija (u daljem tekstu: podnosilac zahteva). Podnosioca zahteva zastupa g. Marko Ketler, advokat iz Ljubljane, Slovenija. Navedeni advokat je ovlastio devet drugih advokata da ga zamenjuju, i to g. Dragana Karanovića, g. Dejana Nikolića, g. Milana Lazića, g. Nemanju Ilića, gđu Senku Mihaj, g. Marka Milanovića, g. Ognjena Bozovića i gđu Milica Savić, iz Beograda, Srbija i g. Vetona Qokua, advokata iz Skoplja, Makedonija.

Osporene odluke

2. Podnosilac zahteva osporava konačnu odluku Vlade Republike Kosovo br. 10/50, od 23. septembra 2015. godine (u daljem tekstu: konačna odluka) i preliminarnu odluku Vlade Republike Kosovo br. 06/195, od 3. septembra 2014. godine (u daljem tekstu: preliminarna odluka). Obe odluke se odnose na proceduru eksproprijacije za svrhe izgradnje turističkog centra Brezovica.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar zahteva je ocena ustavnosti osporenih odluka kojima su, navodno, povređena prava garantovana članom 24. [Jednakost pred Zakonom], članom 31. [Pravo na Pravično i Nepristrasno Suđenje], članom 32. [Pravo na Pravno Sredstvo], članom 46. [Zaštita Imovine] i članom 54. [Sudska Zaštita Prava] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav).
4. Pored toga, podnosilac od Ustavnog suda zahteva da uvede privremene mere, i to *“suspendovanje pravnih dejstava Preliminarne i Konačne odluke, do dana donošenja konačne presude Ustavnog suda”*.

Pravni osnov

5. Zahtev je zasnovan na članu 21. (4) i 113. (7) Ustava, članovima 27. i 47. Zakona br. 03/L-121 o Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon) i pravilima 29. i 54. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik o radu).

Postupak pred Ustavnim sudom

6. Dana 22. januara 2016. godine podnosilac je putem pošte podneo zahtev Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
7. Dana 12. februara 2016. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Almira Rodriguesa za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje u sastavu sudija: Robert Carolan (predsedavajući), Snezhana Botusharova i Bekim Sejdiu.
8. Dana 19. februara 2016. godine Sud je obavestio podnosioca o registraciji zahteva i dostavio kopiju zahteva Vladi Republike Kosovo (u daljem tekstu: Vlada).

9. Dana 17. marta 2016. godine, Sud je većao o slučaju i odlučio da proglasi zahtev neprihvatljivim i da odbije zahtev za privremenom merom.

Pregled činjenica

10. Dana 3. septembra 2014. godine Vlada je donela Preliminarnu odluku kojom odobrava eksproprijaciju nepokretnosti od vlasnika navedenih u tabeli priloženoj preliminarnoj odluci. Naime, u preliminarnoj odluci se navodi:

“1. Odobrava se eksproprijacija od javnog interesa, nepokretne imovine vlasnika i posedioca interesa koji se odnosi na izgradnju Turističkog Centra Brezovica [...]

5. Protiv ove odluke ili bilo kog njenog dela ima pravo podnošenja žalbe u roku od trideset (30) kalendarskih dana u nadležnom Sudu, traženom subjektu, svako lice koji je vlasnik ili nosilac interesa na nepokretnu imovinu pogođene ovom odlukom“.

11. Podnosilac zahteva nije pokazao da se žalio na preliminarnu odluku Vlade.
12. Dana 23. septembra 2015. godine Vlada je donela konačnu odluku, odobravujući ekproprijaciju nepokretnosi navedene u tabeli. U konačnoj odluci se navodi:

“[...] 4. Integralni deo ove odluke je akt procene (...) i priložene tabele uz ovu odluku u kojima je određen iznos naknade za one vlasnike ili nosioce interesa, čija imovinska prava ili zakonski interesi su pogođeni procesom eksproprijacije.

5. Protiv ove odluke ili bilo kojeg njenog dela imaju pravo da podnese žalbu u roku od trideset (30) kalendarskih dana nadležnom sudu, subjekat potražilaca, svako lice koji je vlasnik ili nosilaca interesa, na nepokretnu imovinu pogođenu ovom odlukom [...]“.

13. Podnosilac zahteva nije pokazao da se žalio na konačnu odluku Vlade.

Navodi podnosioca zahteva

14. Podnosilac zahteva tvrdi da su mu osporenim odlukama Vlade povređena prava garantovana članom 24. [Jednakost pred Zakonom], članom 31. [Pravo na Pravično i Nepriistrasno Suđenje], članom 32. [Pravo na Pravno Sredstvo], članom 46. [Zaštita Imovine] i članom 54. [Sudska Zaštita Prava] Ustava.
15. Uopšteno, podnosilac zahteva tvrdi da su preliminarna i konačna odluka Vlade “nelegalne” smatrajući da zahtevi predviđeni članom 4. Zakona o eksproprijaciji nisu ispunjeni i da Vlada nije objasnila kako smatra da su takvi kriterijumi ispunjeni.
16. Podnosilac, takođe, tvrdi da osporene odluke „predstavljaju očigledan primer diskriminacije na etničkoj osnovi“ i da je „glavni cilj eksproprijacije diskriminisanje srpskih državljana i kompanija“. Kao rezultat, podnosilac

tvrdi da mu je Vlada povredila pravo na jednakost, garantovano članom 24. Ustava.

17. Podnosilac, dalje, tvrdi da Vlada nije obavestila podnosioca i druge vlasnike o nameri da izvrši eksproprijaciju. Kao rezultat, podnosilac tvrdi da mu je Vlada povredila pravo na pravično i nepristrasno suđenje, garantovano članom 31. Ustava.
18. Štaviše, podnosilac tvrdi da „*nema više raspoloživih pravnih sredstava da ospori zakonitost i legitimitet eksproprijacije*“ jer „*deo njegovo imovine nije čak ni uključen u Preliminarnu Odluku (iako je taj deo uključen u Konačnu odluku)*.“ Kao rezultat, podnosilac tvrdi da mu je Vlada povredila pravo na pravno sredstvo garantovano članom 32. Ustava.
19. Podnosilac dodatno tvrdi da u vezi sa pravom na pravna sredstva, Vlada je takođe povredila pravo na sudsku zaštitu iz člana 54. Ustava „*Lišavajući (...) njegovog prava da ospori zakonitost predmetne eksproprijacije*“
20. Konačno, podnosilac tvrdi da Vlada „*prekršila pravila postupka eksproprijacije, arbitrarno lišivši Podnosioca njegove imovine*“. U tom smislu, podnosilac tvrdi da Vlada propustila da označi njega „*kao vlasnika predmetne nepokretnosti namenjenoj za eksproprijaciju*“. Kao rezultat, podnosilac tvrdi da mu je Vlada povredila pravo na zaštitu imovine garantovano članom 46. Ustava.
21. Takođe, podnosilac od Suda zahteva „*da donese Rešenje o privremenim merama, i suspenduje primenu Preliminarne i Konačne Odluke u bilo kom vidu, dok Ustavni sud ne donese konačnu odluku u odnosu na ovaj zahtev*“.

Prihvatljivost zahteva

22. Sud podseća da podnosilac osporava preliminarnu odluku (br. 06/195, od 3. septembra 2014. godine) i konačnu odluku (br. 10/50, od 23. septembra 2015. godine) Vlade koja je odlučila da ekspropriše jedan broj nepokretnih imovina u svrhu izgradnje turističkog centra Brezovica.
23. Podnosilac zahteva tvrdi da mu je Vlada povredila prava na jednakost pred zakonom, zaštitu od diskriminacije; na pravično i nepristrasno suđenje; na delotvorno pravno sredstvo; na sudsku zaštitu prava i na zaštitu imovine koja se garantuje Ustavom.
24. Sud najpre ocenjuje da li su ispunjeni kriterijumi prihvatljivosti, kao što se zahteva Ustavom, Zakonom i Poslovníkom o radu.
25. U tom smislu, Sud se poziva na stav 7. člana 113. [Jurisdikcija i Ovlašćene Strane] Ustava koji predviđa:

„Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom.“

26. Sud se takođe poziva na član 47. [Individualni zahtevi] Zakona koji predviđa:
4. „[...] Osoba može da podnese pomenuti podnesak samo nakon što su iscrpljena sva ostala zakonom određena pravna sredstva“.
27. Pored toga, Sud se poziva na pravilo 36 (1) (b) Poslovnika o radu koji predviđa:
- (1) „Sudu je dozvoljeno da rešava zahtev: (b) samo ako su iscrpljena sva delotvorna pravna sredstva, koja su na raspolaganju po zakonu, protiv pobijene presude ili odluke [...]“.
28. Sud primećuje da se podnosilac nije žalio ni na preliminarnu odluku niti na konačnu odluku Vlade, iako se na obe odluke moglo žaliti prema važećem zakonu i prema pouci o pravu na žalbu datoj u obe odluke.
29. Konkretnije, Sud primećuje da na preliminarnu odluku podnosilac mogao da se žali u vezi sa „*legitimitetom predložene eksproprijacije*“ što je uglavnom nešto što podnosilac tvrdi po prvi put pred Sudom. Preliminarna odluka je predvidela 30 (trideset) kalendarskih dana da „*vlasnici ili nosioci interesa*“ osporavaju celu odluku ili bilo koji deo iste.
30. U vezi s tim, Sud takođe primećuje da je podnosilac, bilo kao vlasnik bilo kao nosilac interesa, mogao da pokrene pred Vrhovnim sudom svoje navode o povredi ustavnih prava; ali on nije iskoristio zakonom predviđena pravna sredstva. Iako podnosilac ne bi bio priznat kao „*vlasnik*“ određenih imovina za koje tvrdi da su njegova, on je mogao da pokrene ove argumente kao „*nosilac interesa*“ uzimajući u obzir da je zakon predvideo takvu mogućnost.
31. Naime, Sud podseća da je deo njegove imovine bio uključen u konačnu odluku, a da nije bio uključen u preliminarnu odluku. Iz tog razloga, podnosilac se žali da mu je negirano delotvorno pravno sredstvo i sudska zaštita prava.
32. Štaviše, Sud primećuje da je podnosilac mogao da se žali i na konačnu odluku. Slično tome, konačna odluka je predvidela još 30 (trideset) kalendarskih dana za podnošenje žalbe dok je ograničio delokrug žalbe samo u vezi sa kompenzacijom za nepokretnosti koja je trebalo da se ekspropriše. Međutim, uprkos ovom ograničenju, podnosilac je mogao da pokrene pred Vrhovnim sudom svoje navode o kršenju prava na delotvorno pravno sredstvo i sudske zaštite prava i da osigura poštovanje načela supsidijarnosti tako što bi dao Vrhovnom sudu mogućnost da ispravi navodne povrede Ustava. Podnosilac nije iskoristio ni ovo pravno sredstvo.
33. Sud primećuje da gore opisane činjenice pokazuju da uprkos mogućnosti pružanih važećim zakonom, podnosilac nije iskoristio nijednu mogućnost da ospori pred Vrhovnim sudom legitimitet eksproprijacije, bilo kao navodni vlasnik, bilo kao nosilac interesa. Podnosilac pokreće ove navode po prvi put pred Sudom, bez iscrpljenja ijednog raspoloživog pravnog sredstva.
34. Sud podseća da podnosilac zahteva nije pokazao da se žalio ni na preliminarnu odluku, niti na konačnu odluku Vlade. Uprkos tome, podnosilac zahteva tvrdi da mu je povređeno pravo na delotvorno pravno sredstvo i na sudska zaštitu

prava, a bez pokušaja da pokrene ove navodne ustavne povrede pred Vrhovnim sudom, koji ima isključivu nadležnost da razmatra procedure eksproprijacije u slučajevima gde je Vlada organ eksproprijacije.

35. Sud ponavlja da može odlučiti o prihvatljivosti zahteva samo ako podnosilac pokaže da je iscrpeo sva delotvorna pravna sredstva po primenljivom zakonu.
36. Sud, dalje, naglašava da sredstvo koje je dostupno po primenljivom zakonu ne može se smatrati nedelotvornim ako podnosilac i ne pokuša da iscrpi i da vidi da li ono daje bilo koji rezultat.
37. Sud podseća da načelo supsidijarnosti traži od podnosioca zahteva da iscrpi sve proceduralne mogućnosti u redovnom postupku kako bi se sprečila povreda Ustava ili, ako je do toga došlo, da se ispravi takva povreda osnovnih prava.
38. Obrazloženje za pravilo iscrpljenosti je da priušti nadležnim organima, u ovom slučaju Vrhovnom sudu, mogućnost da spreče ili isprave navodnu povredu Ustava. Pravilo je zasnovano na pretpostavci da će pravni poredak Kosova obezbediti delotvorna pravna sredstva protiv povrede ustavnih prava. Ovo je važan aspekt supsidijarnog karaktera Ustava. (Vidi: Rešenje o neprihvatljivosti: AAB-RIINVEST Univerzitet D.G.G., Pristina protiv Vlade Republike Kosovo, KI41/09, od 21. januara 2010. godine., i vidi *mutatis mutandis*, ESLJP, Selmouniprotiv Francuske, br. 25803/94, odluka od 28. jula 1999. godine).
39. Zapravo, kao opšte pravilo, Ustavni sud će intervenisati samo kada postoje povrede tumačenja Ustava ili kada zakoni nisu u skladu sa Ustavom, ali samo kada su iscrpljena sva ostala pravna sredstva predviđena zakonom.
40. Sledstveno tome, u skladu sa članom 113. (7) Ustava, članom 47. (2) Zakona i pravilom 36. (1) b) Poslovnika o radu, zahtev je neprihvatljiv.

Zahtev za privremenom merom

41. Sud podseća da je podnosilac od Suda zahtevao da uvede privremenu meru, tj. da suspenduje pravna dejstva osporenih odluka do donošenja odluke Ustavnog suda u vezi sa njegovim zahtevom.
42. Podnosilac tvrdi da bi usvajanje privremene mere bilo u javnom interesu pošto „nezakonita eksproprijacija od strane Vlade Republike Kosova ugrožava vladavinu prava, prava etničkih manjina i ekonomsku i socijalnu stabilnost.“
43. Da bi Sud odlučio o privremenoj meri shodno pravilu 55. (4) a) i (5) Poslovnika o radu, neophodno je da:
 - (4). [...] (a) je strana koja zahteva uvođenje privremenih mera pokazala prima facie slučaj o merodavnosti predmeta i, ukoliko prihvatljivost još uvek nije utvrđena, prima facie slučaj o prihvatljivosti predmeta [...]
 - (5). Ukoliko strana koja zahteva privremene mere nije pokazala potrebne prikaze, Veće za razmatranje treba da preporuči odbijanje zahteva.

44. Kao što je naglašeno gore, podnosilac nije dokazao *prima facie* slučaj o prihvatljivosti zahteva. Stoga, zahtev za privremenom merom se odbije kao neosnovan.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, shodno članu 113. (7) Ustava, članu 47. Zakona i pravilu 36 (1) b), 55 (4) a) i (5), i 56 (3) i (5) Poslovnika o radu, dana 17. marta 2016. godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA ODBIJE zahtev za privremenom merom;
- III. DA DOSTAVI stranama ovu odluku;
- IV. DA OBJAVI ovu odluku u Službenom listu u saglasnosti sa članom 20. stavom 4 Zakona;
- V. DA PROGLASI da odluka stupa na snagu odmah.

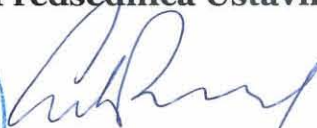
Sudija izvestilac

Almiro Rodrigues

Predsednica Ustavnog suda

Arta Rama-Hajrizi